

بررسی میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران از

پایگاه‌های اطلاعات علمی و عوامل مرتبط با آن

عارف ریاحی*: کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

علی اصغر رضوی: عضو هیأت علمی گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بابل، بابل، ایران.

علی محمد رمضانپور: دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بابل، بابل، ایران.

چکیده: پایگاه‌های اطلاعات علمی از معتبرترین منابع اطلاعاتی در جوامع دانشگاهی به حساب آورده می‌شوند و می‌تواند در پیشبرد اهداف مختلف دانشجویان نقش تعیین کننده‌ای داشته باشد. مطالعه حاضر با هدف بررسی میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران از پایگاه‌های اطلاعات علمی و شناسایی دلایل، موانع و منابع مورد استفاده دانشجویان از این پایگاه‌ها صورت گرفته است. پژوهش حاضر کاربردی و به روش پیمایشی و در سال تحصیلی ۹۶_۱۳۹۵ انجام شده است. پرسشنامه محقق ساخته در ۶ بخش تدوین و روایی و پایایی آن مورد تأیید قرار گرفته است، میان ۲۳۸ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد، دکتری، دکتری حرفه‌ای و دکتری تخصصی دانشگاه علوم پزشکی مازندران توزیع شده است. یافته‌ها نشان داد که دانشجویان با هدف انجام فعالیت‌های بالینی (با میانگین ۴/۲۷) به استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی روی آورده‌اند. همچنین بیشترین میزان آشنایی دانشجویان با پایگاه اطلاعاتی آی‌اس‌آی (با میانگین ۴/۴۳) بوده و از پایگاه پابمد بیش از سایر پایگاه‌ها استفاده نموده‌اند (با میانگین ۴/۳۰). همچنین بیشترین میزان رضایت آن‌ها از پایگاه آی‌اس‌آی بوده (۴/۲۸) و "ناآشنایی با زبان انگلیسی" (۴/۲۶) را مهم‌ترین مانع در جهت استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه بیان داشته‌اند. می‌توان بیان داشت که میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه بیش از حد متوسط و نزدیک به زیاد بوده است. دانشگاه علوم پزشکی مازندران می‌تواند با برنامه‌ریزی مناسب و با از میان برداشتن چالش‌های پیش روی، شرایط را برای استفاده مطلوب‌تر دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی فراهم نموده و موجبات رشد و توسعه علمی آن‌ها را پدید آورد.

واژگان کلیدی: منابع اطلاعاتی، پایگاه‌های پیوسته، پایگاه‌های اطلاعات علمی، دانشجویان، دانشگاه علوم پزشکی، مازندران.

*نویسنده‌ی مسؤؤل: کارشناسی ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

Email: ariahi1986@gmail.com

مقدمه

پیدایش و توسعه سریع فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی باعث شده است که دگرگونی‌های گسترده و عظیمی در دسترسی و کسب اطلاعات توسط افراد صورت گرفته و آن را از شکل سنتی (منابع اطلاعاتی چاپی) به شیوه مدرن (منابع اطلاعاتی الکترونیکی) تغییر داده است (انتظاریان و فتاحی، ۱۳۸۹). فناوری‌های نوین باعث گسترش روز افزون منابع اطلاعاتی الکترونیکی شده و این امر بر جنبه‌های مختلف زندگی افراد تأثیر گذاشته و باعث رشد و توسعه محیط‌های دانشگاهی و جامعه علمی در جوامع مختلف عصر حاضر شده است (علیجانی و دهقانی، ۲۰۰۶). همچنین امروزه در کشورهای توسعه یافته و صنعتی جهان به طور چشم‌گیر و گسترده‌ای از منابع اطلاعاتی مبتنی بر فناوری‌های نوین استفاده می‌شود و اهمیت و ضرورت آن توسط متخصصان و صاحب‌نظران این حوزه به شدت مورد تأکید قرار گرفته است (فالاس، ۲۰۰۸) یکی از پرکاربردترین و متداول‌ترین منابع اطلاعاتی که جامعه دانشگاهی و پژوهشگران دانشمندان کشورهای مختلف به شدت آن توجه نموده و استفاده گسترده‌ای از آن را لازمه پیشبرد تحقیقات و مطالعات علمی خود قرار داده‌اند، پایگاه‌های اطلاعات علمی پیوسته می‌باشد.

پایگاه‌های اطلاعات علمی در دهه‌های اخیر و در تمامی جنبه‌ها به شدت رشد داشته و منابع اطلاعاتی علمی را در قالب‌های مختلف ذخیره و امکان جست‌وجو و بازیابی سریع اطلاعات را از طریق دسترسی به اینترنت و اشتراک این پایگاه‌ها برای جامعه علمی و پژوهشگران فراهم نموده‌اند (اعظمی و فتحی، ۱۳۸۸). استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی دسترسی زمانی و مکانی به اطلاعات علمی را از میان برداشته و این فرصت را به محققان می‌دهد تا بتوانند با استفاده از تسهیلات و خدمات موجود در پایگاه‌ها، به جستجوی اطلاعات علمی در میان چند ده هزار

مجله و هزاران مقاله و منابع اطلاعاتی مختلف بپردازند (رحمانی و همکاران، ۲۰۱۵). گسترش کمی و کیفی پایگاه‌های اطلاعات علمی و منابع آن‌ها در محیط اینترنتی علاوه بر ویژگی‌های مثبت و توانایی‌های بالقوه‌ای که در برآوردن نیازهای اطلاعاتی متخصصان و پژوهشگران حوزه‌های مختلف دانش بشری داشته است، ملاحظات دقیقی را برای شناخت بهترین منابع، راهبردهای جستجو و دسترسی به اطلاعات و نیازهای اطلاعاتی می‌طلبد و اگر افراد ندانند از چه نظام و با چه روش‌هایی برای دسترسی به اطلاعات در این پایگاه‌ها استفاده کنند و به طور کلی آشنایی کاملی با پایگاه‌های اطلاعات علمی نداشته باشند، در دسترسی به اطلاعات دقیق و مناسب دچار مشکل می‌شوند (صادقی و اخوتی، ۱۳۹۳).

پایگاه‌های اطلاعات علمی همچنین از لحاظ موضوعیت (عمومی، حوزه خاص موضوعی)، نوع دسترسی (رایگان، غیر رایگان)، اطلاعات ارائه شده (تمام متن، چکیده)، منابع (کتاب، مقاله، ...) و بسیاری از جنبه‌های دیگر انواع مختلفی دارند و این پایگاه‌ها در کشورمان به صورت عمده توسط جامعه دانشگاهی (پژوهشگران، متخصصان، اساتید، دانشجویان و ...) مورد استفاده قرار می‌گیرد (شهبازی و شاهینی، ۱۳۹۴) (آتشکار و همکاران، ۱۳۹۳). در این میان، پایگاه‌های علمی مرتبط با حوزه پزشکی که با بخش بهداشت و سلامت ارتباط تنگاتنگی دارد و توسط دانشگاه‌های علوم پزشکی کشورمان مورد استفاده قرار می‌گیرند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. این پایگاه‌ها در برگیرنده میلیون‌ها مدرک و منابع علمی معتبر بوده و گاه با هزینه‌ای بالا توسط دانشگاه‌های علوم پزشکی خریداری می‌شوند و این امر طلب می‌کند که بررسی و ارزیابی دوره‌ای از میزان استفاده و رضایت از پایگاه‌ها توسط مسؤولان و مدیران دانشگاه‌های علوم پزشکی صورت گیرد.

به علاوه، منابع و مقالات علمی پایگاه‌های معتبر علمی برای تمامی اقشار دانشگاهی بالاخص دانشجویان اهمیت فراوانی داشته و دانشجویان مقاطع بالاتر برای فعالیت‌های آموزشی، انجام رساله و تدوین پایان‌نامه دانشجویی و افزایش آگاهی و دانش خود در زمینه‌های مختلف می‌توانند از این پایگاه‌ها بهره‌مند شوند (مهاجری و علیجانپور، ۱۳۸۹). دانشجویان دکتری و تحصیلات تکمیلی در دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت به عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر تولید و مصرف کننده اطلاعات حوزه سلامت جهت انجام وظایف آموزشی و پژوهشی خود و همچنین برای آماده شدن به انجام فعالیت‌های بالینی و مراقبتی به اطلاعات معتبر و مفید نیاز دارند و پایگاه‌های اطلاعات علمی این امکان را برای آن‌ها فراهم می‌نماید تا آن‌ها بتوانند با بهره‌مندی از مطالعات مختلف صورت گرفته در زمینه‌های مختلف حوزه بهداشت و سلامت، پژوهش‌های با کیفیت و معتبری را ارائه داده تا بتوانند در افزایش سطح کمی و کیفی تحقیقات حوزه پزشکی و به طور کلی ارتقای نظام سلامت افراد جامعه سهیم باشند. لازمه این امر نیز آشنایی دانشجویان با پایگاه‌های اطلاعات علمی معتبر و استفاده مناسب از اطلاعات پایگاه بر اساس مهارت‌های جستجو و اطلاع‌یابی صحیح است. به علاوه مطالعات پیشین نشان داده است که آشنایی با زبان انگلیسی و سطح مناسب سواد رایانه‌ای افراد می‌تواند نقش مؤثری در بهره‌گیری و استفاده آن‌ها از پایگاه‌های اطلاعات علمی داشته باشد (خلیلی و مطلبی، ۱۳۹۲) (حریری و فضلی، ۱۳۹۱). همچنین در دیگر پژوهش‌های صورت گرفته مشخص شد که کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی به عنوان یکی از مهم‌ترین عناصر چرخه اطلاعات، می‌توانند با شناساندن پایگاه‌های اطلاعاتی به دانشجویان و آشنا نمودن آن‌ها با امکانات و خدمات پایگاه‌های اطلاعات علمی، تأثیر ویژه و غیر قابل انکاری در بهره‌گیری مناسب و ارتقای سطح استفاده

دانشجویان از پایگاه‌های علمی داشته باشند (دادزی، ۲۰۰۵). آشنایی هرچه بیشتر دانشجویان با پایگاه‌های علمی و درک مزیت استفاده از این بانک‌های غنی اطلاعاتی با توجه به حجم زیاد اطلاعات موجود در اینترنت سبب می‌شود دانشجویان از ائتلاف وقت و افزایش هزینه جلوگیری نموده و در بالا بردن کیفیت آموزش عالی نقش آفرین باشند (بررسی میزان آگاهی دانشجویان از نرم‌افزارهای رایانه‌ای و استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی) (حیاتی و جوکار، ۱۳۹۲). برخی مطالعات صورت گرفته در این زمینه نشان داده است که به طور کلی میزان آشنایی دانشجویان با پایگاه‌های علمی و بانک‌های اطلاعاتی در سطح بالایی قرار ندارد و دانشجویان با شیوه‌ها و روش‌های جستجو در این پایگاه‌ها نیز آشنا نیستند (مجید و تی‌تان، ۲۰۰۲) (مجیری و همکاران، ۱۳۹۱). با توجه به مطالب ارائه شده و اهمیت پایگاه‌های اطلاعات علمی و از آن جایی که پژوهشی تا به حال به بررسی میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان نسبت به پایگاه‌های اطلاعات علمی و شناسایی دلایل، موانع و منابع اطلاعاتی پایگاه‌های اطلاعات علمی در جامعه دانشگاهی وابسته به وزارت بهداشت نپرداخته است و از آن جایی که شناسایی و استفاده از بانک‌ها و پایگاه‌های اطلاعات علمی کمک شایانی به جلوگیری از هدر رفت هزینه‌ها و استفاده بهینه از منابع اطلاعاتی آن‌ها می‌کند، هدف از مطالعه حاضر بررسی میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه و شناسایی اهداف، موانع و منابع مورد استفاده دانشجویان از این پایگاه‌ها می‌باشد.

روش کار

مطالعه حاضر کاربردی و به روش پیمایشی توصیفی (مقطعی) صورت گرفته است. جامعه پژوهش حاضر را کلیه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه

سایر پرسشنامه‌ها کنار گذاشته شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، از آمار توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار)، آزمون تی (مقایسه میانگین‌ها)، آزمون فریدمن (مقایسه رتبه‌ها) و تحلیل واریانس و نیز از نسخه ۱۶ نرم افزار SPSS استفاده شده است.

یافته‌ها

مشخصات جمعیت‌شناختی و زمینه‌ای دانشجویان مورد بررسی بدین شکل بوده است. ۹۲ نفر از دانشجویان پسر (۳۸/۷ درصد) و ۱۴۶ نفر دختر (۶۱/۳ درصد) بوده‌اند. میانگین سنی دانشجویان مورد بررسی ۲۷/۳ سال و بازه سنی آن‌ها به ترتیب ۲۹ نفر تا ۲۰ سال (۱۲/۲ درصد)، ۱۱۳ نفر ۲۱ تا ۳۰ سال (۴۷/۵ درصد)، ۷۸ نفر ۳۱ تا ۴۰ سال (۳۲/۸ درصد) و ۱۸ نفر بیش از ۴۰ سال (۷/۶ درصد) بوده است. ۴۲ نفر از دانشجویان در دانشکده بهداشت (۱۷/۶ درصد)، ۳۱ نفر از دانشجویان در دانشکده پرستاری و مامایی (۱۳ درصد)، ۵۴ نفر از دانشجویان در دانشکده پزشکی (۲۲/۷ درصد)، ۵۲ نفر از دانشجویان در دانشکده پیراپزشکی (۲۱/۸ درصد)، ۲۶ نفر از دانشجویان در دانشکده داروسازی (۱۰/۹ درصد) و ۳۳ نفر از دانشجویان در دانشکده دندانپزشکی (۱۳/۹ درصد) مشغول به تحصیل بوده‌اند. مقطع تحصیلی ۸۴ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد (۳۵/۳ درصد)، ۴۹ نفر دکتری حرفه‌ای (۲۰/۶ درصد)، ۹۲ نفر دکتری حرفه‌ای (۳۸/۷ درصد) و ۱۳ نفر دوره تخصص پزشکی (۵/۵ درصد) بوده است. ۱۷۸ نفر از دانشجویان (۷۴/۸ درصد) دارای مالکیت شخصی به کامپیوتر و لپ‌تاپ بوده و مابقی فاقد آن بوده‌اند (۶۰ نفر از دانشجویان معادل ۲۵/۲ درصد). محل استفاده دانشجویان از اینترنت به ترتیب: منزل (۱۳۳ نفر معادل ۵۵/۹ درصد)، دانشکده (۵۳ نفر معادل ۲۲/۳ درصد)، خوابگاه (۳۴ نفر معادل ۱۴/۳ درصد) و کافی‌نت و

علوم پزشکی مازندران در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ تشکیل می‌دهند تعداد ۲۶۰ نفر از دانشجویان کارشناسی ارشد، دکتری (PhD)، دکتری حرفه‌ای و دکتری تخصصی به صورت تصادفی به عنوان نمونه پژوهش بر اساس جدول تعیین حجم مورگان انتخاب شده‌اند. برای گردآوری اطلاعات در رابطه با میزان استفاده دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات علمی، دلایل و انگیزه‌ها، منابع اطلاعاتی مورد استفاده، میزان رضایت و نیز موانع و چالش‌های پیش روی دانشجویان از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. پرسشنامه فوق بر اساس مطالعه متون و پیشینه‌های داخلی و خارجی در ارتباط با پایگاه‌های اطلاعات علمی تهیه و در قالب ۴۲ سؤال و در ۶ بخش تنظیم شده است. بخش اول مربوط به اطلاعات جمعیت‌شناختی دانشجویان بوده است. بخش دوم مربوط به اهداف و دلایل استفاده دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات علمی بوده و دارای ۷ سؤال می‌باشد. بخش سوم مربوط به میزان آشنایی و رضایت دانشجویان از ۱۰ پایگاه اطلاعات علمی معتبر و پرکاربرد می‌باشد. بخش چهارم و پنجم به ترتیب مربوط به منابع اطلاعاتی مورد استفاده و میزان رضایت دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه بوده و در هر بخش دارای ۷ سؤال می‌باشد. بخش ششم پرسشنامه نیز مربوط به موانع و چالش‌های استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی بوده و در مجموع ۱۱ سؤال در ارتباط با آن تهیه شده است. روایی صوری پرسشنامه بر اساس نظرات متخصصان حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی و نیز فناوری اطلاعات سلامت تایید و برای تعیین پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شده که این میزان برابر با ۰/۸۳ بوده و پایایی پرسشنامه نیز به تأیید رسیده است. پرسشنامه به صورت تصادفی میان جامعه پژوهش توزیع و تعداد ۲۳۸ پرسشنامه (۹۱/۵ درصد) که به صورت مناسب تکمیل شده بود، مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته و

دانشجویان از سطح زبان انگلیسی خوب برخوردار بوده (۳۱/۱ درصد) و وضعیت آشنایی دانشجویان با رایانه و کار با کامپیوتر به ترتیب ۱۴ نفر معادل ۵/۹ درصد ضعیف، ۸۰ نفر معادل ۳۳/۶ درصد متوسط و ۱۴۴ نفر معادل ۶۰/۵ درصد خوب و مطلوب بوده است. در جدول ۱، مهم‌ترین دلایل و انگیزه‌های دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران در استفاده از منابع اطلاعاتی دانشگاه مشخص شده است.

سایر مکان‌ها (۱۸ نفر معادل ۷/۶ درصد) بوده است. میزان استفاده دانشجویان در روز از رایانه به ترتیب: تا یک ساعت (۲۶ نفر معادل ۱۰/۹ درصد)، یک تا دو ساعت (۷۴ نفر معادل ۳۱/۱ درصد)، دو تا پنج ساعت (۱۰۸ نفر معادل ۴۵/۴ درصد) و بیش از پنج ساعت (۳۰ نفر معادل ۱۲/۶ درصد) بوده است. همچنین ۲۴ نفر از دانشجویان از سطح زبان انگلیسی ضعیف و نامناسب (۱۰/۱ درصد)، ۱۴۰ نفر از دانشجویان از سطح زبان انگلیسی متوسط (۵۸/۸ درصد) و ۷۴ نفر از

جدول ۱. اهداف استفاده دانشجویان علوم پزشکی مازندران از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه

اهداف استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین وانحراف معیار
فعالیت‌های آموزشی و تحصیلی	۱۵ (۶/۳٪)	۲۴ (۱۰/۱٪)	۵۱ (۲۱/۴٪)	۷۱ (۲۹/۸٪)	۷۷ (۳۲/۴٪)	۴/۷۲ ±۱/۲۰
روز آمد کردن اطلاعات و ارتقای دانش تخصصی	۲۳ (۱۳/۹٪)	۲۱ (۸/۸٪)	۶۰ (۲۵/۲٪)	۸۷ (۳۶/۶٪)	۳۷ (۱۵/۵٪)	۳/۳۱ ±۱/۲۴
تالیف و ترجمه کتاب و مقاله	۱۲ (۵٪)	۱۲ (۵٪)	۳۵ (۱۴/۷٪)	۶۲ (۲۶/۱٪)	۱۱۷ (۴۹/۲٪)	۴/۰۹ ±۱/۱۴
انجام و نگارش رساله و پایان نامه	۱۳ (۵/۵٪)	۱۰ (۴/۲٪)	۳۶ (۱۵/۱٪)	۳۹ (۱۶/۴٪)	۱۴۰ (۵۸/۸٪)	۴/۱۹ ±۱/۱۷
انجام طرح‌های پژوهشی و ثبت اختراع	۱۶ (۶/۷٪)	۱۵ (۶/۳٪)	۳۲ (۱۳/۴٪)	۱۱۵ (۴۸/۳٪)	۶۰ (۲۵/۲٪)	۳/۷۹ ±۱/۱۰
شرکت در همایش‌ها و کنفرانس‌های داخلی و خارجی	۱۶ (۶/۷٪)	۱۹ (۸٪)	۹۴ (۳۹/۵٪)	۳۳ (۱۳/۹٪)	۷۶ (۳۱/۹٪)	۳/۵۶ ±۱/۲۱
آشنایی و انجام فعالیت‌های بالینی	۷ (۲/۹٪)	۷ (۲/۹٪)	۲۷ (۱۱/۳٪)	۷۰ (۲۹/۴٪)	۱۲۷ (۵۳/۴٪)	۴/۲۷ ±۰/۹۸

نامه"، "تالیف و ترجمه کتاب" و ... از پایگاه‌های اطلاعاتی استفاده می‌نمایند. در جدول ۲، میزان آشنایی، استفاده و رضایت دانشجویان از هر یک از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته دانشگاه به تفکیک قابل مشاهده است.

نتایج به دست آمده از آزمون فریدمن نشان داد که تفاوت معنی‌داری میان هر یک از دلایل و انگیزه‌های دانشجویان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی وجود داشته است (Sig=0.000). این بدین معناست که دانشجویان به ترتیب به هدف "آشنایی و انجام فعالیت‌های بالینی"، "انجام و نگارش رساله و پایان

جدول ۲. میزان آشنایی، استفاده و رضایت دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه

پایگاه اطلاعاتی	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین وانحراف معیار
Science Direct	۲۱ (۸/۸٪)	۱۴ (۵/۹٪)	۴۲ (۱۷/۶٪)	۷۵ (۳۱/۵٪)	۸۶ (۳۶/۱٪)	۳/۸۰ ±۱/۲۴
	۲۷ (۱۱/۳٪)	۲۰ (۸/۴٪)	۳۳ (۱۳/۹٪)	۷۷ (۳۲/۴٪)	۸۱ (۳۲/۴٪)	۳/۶۹ ±۱/۳۲
	۱۶ (۶/۷٪)	۲۸ (۱۱/۸٪)	۳۹ (۱۶/۴٪)	۸۸ (۳۷٪)	۶۷ (۲۸/۲٪)	۳/۶۸ ±۱/۳۸
Wiley	۹ (۳/۸٪)	۳۰ (۱۲/۶٪)	۵۲ (۲۱/۸٪)	۷۵ (۳۱/۵٪)	۷۲ (۳۰/۳٪)	۳/۷۲ ±۱/۱۴
	۱۹ (۸٪)	۲۹ (۱۲/۲٪)	۵۷ (۲۳/۹٪)	۵۴ (۲۲/۷٪)	۷۹ (۳۳/۲٪)	۳/۶۱ ±۱/۲۸
	۸ (۳/۴٪)	۲۸ (۱۱/۸٪)	۶۴ (۲۶/۹٪)	۴۶ (۱۹/۳٪)	۹۲ (۳۸/۶٪)	۳/۷۸ ±۱/۱۹
Scopus	۱۳ (۵/۵٪)	۱۸ (۷/۶٪)	۴۱ (۱۷/۲٪)	۶۹ (۲۹٪)	۹۷ (۴۰/۸٪)	۳/۹۲ ±۱/۱۷
	۲۴ (۹/۹٪)	۲۲ (۹٪)	۵۵ (۲۲/۸٪)	۵۵ (۲۲/۸٪)	۸۲ (۳۲/۸٪)	۳/۶۳ ±۱/۱۷

±1/31	(%34/5)	(%23/1)	(%23/1)	(%9/2)	(%10/1)	
3/90	108	49	48	16	17	میزان رضایت
±1/12	(%45/4)	(%20/6)	(%20/2)	(%6/7)	(%7/1)	
4/08	101	83	34	12	8	میزان استفاده
±1/03	(%42/4)	(%34/9)	(%14/3)	(%5)	(%3/4)	
3/90	77	95	40	17	9	میزان آشنایی
±1/05	(%32/4)	(%39/9)	(%16/8)	(%7/1)	(%3/8)	
4/12	124	54	37	10	13	میزان رضایت
±1/02	(%52/1)	(%22/7)	(%15/5)	(%4/2)	(%5/5)	
3/99	118	44	44	19	13	میزان استفاده
±1/22	(%49/6)	(%18/5)	(%18/5)	(%8)	(%5/5)	
3/87	111	48	38	20	21	میزان آشنایی
±1/32	(%46/6)	(%20/2)	(%16)	(%8/4)	(%8/8)	
3/91	99	67	37	22	13	میزان رضایت
±1/23	(%41/6)	(%28/2)	(%15/5)	(%9/2)	(%5/5)	
4/21	138	46	31	12	11	میزان استفاده
±1/14	(%58)	(%19/3)	(%13)	(%5)	(%4/6)	
4/43	151	56	19	6	6	میزان آشنایی
±0/93	(%63/4)	(%23/5)	(%8)	(%2/5)	(%2/5)	
4/28	138	48	39	8	5	میزان رضایت
±0/97	(%58)	(%20/2)	(%16/4)	(%3/4)	(%2/1)	
4/30	150	42	21	18	7	میزان استفاده
±1/09	(%63)	(%17/6)	(%8/8)	(%7/6)	(%2/9)	
4/25	129	63	29	11	6	میزان آشنایی
±1/00	(%54/2)	(%26/5)	(%12/2)	(%4/6)	(%2/5)	
3/97	121	32	55	16	14	میزان رضایت
±1/20	(%50/8)	(%13/5)	(%23/1)	(%6/7)	(%5/9)	
3/88	94	71	40	16	17	میزان استفاده
±1/21	(%39/5)	(%29/8)	(%16/8)	(%6/7)	(%7/1)	
3/67	75	67	58	18	20	میزان آشنایی
±1/23	(%31/5)	(%28/2)	(%24/4)	(%7/6)	(%8/4)	
3/42	62	45	76	42	13	میزان رضایت
±1/44	(%26/1)	(%18/9)	(%31/9)	(%17/6)	(%5/5)	
3/30	47	62	70	34	25	میزان استفاده
±1/24	(%19/7)	(%26/1)	(%29/4)	(%14/3)	(%10/5)	
3/23	45	53	82	28	30	میزان آشنایی
±1/25	(%18/9)	(%22/3)	(%34/5)	(%11/8)	(%12/6)	
3/55	55	78	66	21	18	میزان رضایت
±1/41	(%23/1)	(%32/8)	(%27/7)	(%8/8)	(%7/6)	
3/59	80	49	61	26	22	میزان استفاده
±1/30	(%33/6)	(%20/6)	(%25/6)	(%10/9)	(%9/2)	
3/44	66	58	55	32	27	میزان آشنایی
±1/33	(%27/7)	(%24/4)	(%23/1)	(%13/5)	(%11/3)	
3/46	73	71	24	33	37	میزان رضایت
±1/51	(%30/7)	(%29/8)	(%10/1)	(%13/9)	(%15/5)	

در جدول ۳، منابع اطلاعاتی مورد استفاده دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه قابل مشاهده است.

جدول ۳. منابع اطلاعاتی مورد استفاده دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه

میانگین وانحراف معیار	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	منابع اطلاعاتی
3/85 ±1/21	102 (%42/9)	45 (%18/9)	57 (%23/9)	22 (%9/2)	12 (%5)	کتاب
4/46 ±0/98	166 (%69/2)	37 (%15/5)	19 (%8)	10 (%4/2)	6 (%2/5)	مقالات مجلات علمی
3/74 ±1/17	72 (%30/2)	84 (%35/3)	43 (%18/1)	25 (%10/5)	14 (%5/9)	مقالات کنفرانس‌های علمی
4/25 ±1/08	139 (%58/4)	48 (%20/2)	30 (%12/6)	13 (%5/5)	8 (%3/4)	پایان‌نامه
3/44 ±1/24	58 (%24/4)	60 (%25/2)	72 (%30/2)	25 (%10/5)	23 (%9/2)	چکیده نامه و نمایه‌نامه
3/46 ±1/46	78 (%32/8)	59 (%24/8)	35 (%14/7)	27 (%11/3)	39 (%16/4)	منابع چند رسانه‌ای
3/53 ±1/22	61 (%25/6)	67 (%28/2)	68 (%28/6)	20 (%8/4)	22 (%9/2)	منابع مرجع

"مقالات مجلات علمی"، "پایان نامه‌ها"، "کتاب" و ... می‌باشد.

در جدول ۴، موانع و مشکلات پیش روی دانشجویان در استفاده از منابع اطلاعات علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران قابل مشاهده است.

نتایج بدست آمده از آزمون فریدمن نشان داد که تفاوت معنی‌داری میان هر یک از منابع اطلاعاتی مورد استفاده دانشجویان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی وجود داشته است ($Sig=0.000$). این بدین معناست که منابع مورد استفاده دانشجویان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی به ترتیب

جدول ۴. میزان رضایت دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات علمی دانشگاه

میانگین وانحراف معیار	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	میزان رضایت دانشجویان از ...
۴/۱۳ ±۱/۱۸	۱۳۱ (%۵۵)	۴۶ (%۱۹/۳)	۳۶ (%۱۵/۱)	۱۲ (%۵)	۱۳ (%۵/۵)	تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی
۴/۲۲ ±۰/۹۹	۱۱۶ (%۴۸/۷)	۸۲ (%۳۴/۵)	۲۵ (%۱۰/۵)	۶ (%۲/۵)	۹ (%۳/۸)	کیفیت اطلاعات پایگاه‌های اطلاعاتی
۴/۱۹ ±۱/۲۲	۱۴۷ (%۶۱/۷)	۳۹ (%۱۶/۴)	۱۳ (%۵/۵)	۲۹ (%۱۲/۲)	۱۰ (%۴/۲)	روز آمد بودن مقالات و منابع پایگاه‌های اطلاعاتی
۴/۰۷ ±۱/۲۱	۱۲۵ (%۵۲/۵)	۵۰ (%۲۱)	۳۴ (%۱۴/۳)	۱۴ (%۵/۹)	۱۵ (%۶/۳)	مرتبط بودن مقالات و منابع پایگاه‌های اطلاعاتی با حوزه تخصصی
۳/۸۳ ±۱/۳۰	۹۹ (%۴۱/۶)	۶۶ (%۲۷/۷)	۲۷ (%۱۱/۳)	۲۷ (%۱۱/۳)	۱۹ (%۸)	سهولت در استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی
۳/۶۳ ±۱/۳۲	۸۸ (%۳۷)	۴۲ (%۱۷/۷)	۶۴ (%۲۶/۹)	۲۱ (%۸/۸)	۲۳ (%۹/۷)	امکانات جستجو و راهنمای پایگاه‌های اطلاعاتی
۳/۸۵ ±۱/۲۴	۱۰۶ (%۴۴/۵)	۳۹ (%۱۶/۴)	۵۹ (%۲۴/۸)	۲۰ (%۸/۴)	۱۴ (%۵/۹)	راهنمایی کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی

"روز آمد بودن پایگاه‌ها"، "تعداد پایگاه‌ها" و ... می‌باشد.

در جدول ۵، میزان رضایت دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات دانشگاه قابل مشاهده است.

نتایج به دست آمده از آزمون فریدمن نشان داد که تفاوت معنی‌داری میان میزان رضایت استفاده دانشجویان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی وجود داشته است ($Sig=0.000$). این بدین معناست که میزان رضایت دانشجویان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی به ترتیب "کیفیت اطلاعات پایگاه‌ها"،

جدول ۵. موانع و چالش‌های پیش روی دانشجویان در استفاده از منابع اطلاعات علمی دانشگاه

میانگین وانحراف معیار	خیلی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	موانع و چالش‌های استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی
۴/۲۲ ±۱/۱۴	۱۴۲ (%۵۹/۷)	۴۲ (%۱۷/۶)	۲۷ (%۱۱/۳)	۱۸ (%۷/۶)	۹ (%۳/۸)	عدم اطلاع از منابع مرتبط در پایگاه
۳/۵۹ ±۱/۳۴	۸۲ (%۳۴/۴)	۵۵ (%۲۳/۱)	۴۵ (%۱۸/۹)	۳۳ (%۱۳/۹)	۲۳ (%۹/۷)	ناکافی بودن منابع مرتبط در پایگاه
۳/۷۴ ±۱/۲۳	۹۱ (%۳۸/۲)	۴۳ (%۱۸/۱)	۷۱ (%۲۹/۸)	۱۷ (%۷/۱)	۱۶ (%۶/۷)	عدم آشنایی با پایگاه و جستجو در آن
۴/۱۷ ±۱/۰۸	۱۲۸ (%۵۳/۸)	۴۹ (%۲۰/۶)	۴۳ (%۱۸/۱)	۱۰ (%۴/۲)	۸ (%۳/۴)	عدم آشنایی با مهارت‌های جستجوی اطلاعات
۴/۰۱ ±۱/۱۱	۹۹ (%۴۱/۶)	۸۰ (%۳۳/۶)	۳۳ (%۱۳/۹)	۱۵ (%۶/۳)	۱۱ (%۴/۶)	عدم دسترسی آسان به اینترنت
۳/۸۸ ±۱/۳۵	۱۱۶ (%۴۸/۷)	۴۴ (%۱۸/۵)	۳۱ (%۱۳)	۲۷ (%۱۱/۳)	۲۰ (%۸/۴)	سرعت پایین اینترنت و ترافیک شبکه
۴/۲۶ ±۱/۰۹	۱۴۱ (%۵۹/۳)	۵۲ (%۲۱/۸)	۱۹ (%۸)	۱۹ (%۸)	۷ (%۲/۹)	نا آشنایی با زبان انگلیسی
۳/۸۵ ±۱/۱۹	۹۵ (%۳۹/۹)	۵۹ (%۲۴/۸)	۵۰ (%۲۱)	۲۲ (%۹/۲)	۱۲ (%۵)	مشکلات سایت دانشکده و دانشگاه
۳/۳۱ ±۱/۴۴	۵۸ (%۲۴/۴)	۷۷ (%۳۲/۴)	۲۶ (%۱۰/۹)	۳۵ (%۱۴/۷)	۴۲ (%۱۷/۶)	نداشتن وقت کافی
۳/۷۱ ±۱/۲۲	۸۵ (%۳۵/۷)	۵۵ (%۲۳/۱)	۵۶ (%۲۳/۵)	۲۹ (%۱۲/۲)	۱۳ (%۵/۵)	تامین نیازهای خود از طریق سایر منابع
۳/۶۵ ±۱/۲۵	۶۵ (%۲۷/۳)	۹۴ (%۳۹/۵)	۳۳ (%۱۳/۸)	۲۲ (%۹/۲)	۲۴ (%۱۰/۱)	عدم اتصال به پایگاه‌ها خارج از محیط دانشگاه

شواهد در رشته‌های علوم پزشکی به شدت مورد توجه متخصصان و صاحب‌نظران امر قرار گرفته و برای تصمیم‌گیری در رابطه با فعالیت‌ها و اقدامات بالینی و مراقبتی، نیاز به دریافت آخرین یافته‌های علمی و پژوهشی توسط متخصصان حوزه سلامت لازم و ضروری به نظر می‌رسد. در واقع برای انجام فعالیت‌های بالینی به شکل مؤثر و مطلوب، توانایی و مهارت در استفاده و ادغام بهترین شواهد روز که از پژوهش‌های بالینی حاصل می‌شود مورد نیاز بوده و دانشجویان حوزه بهداشت و سلامت می‌توانند با استفاده از منابع اطلاعاتی مفید، دقیق و قابل اعتماد که در پایگاه‌های اطلاعاتی علمی قرار دارد، در افزایش دانش و آگاهی‌های علمی و تخصصی مربوط و مرتبط با فعالیت‌های بالینی خود کوشا باشند. بسیاری از مطالعات صورت گرفته در این زمینه نشان داده است که دانشجویان و متخصصان سلامت به طور فزاینده‌ای از منابع اطلاعات علمی و پایگاه‌های علمی پیوسته برای ارتقای سطح کمی و کیفی دانش تخصصی و انجام فعالیت‌های حرفه‌ای و بالینی خود بهره می‌برند و با یافته‌های مطالعه حاضر همسو و همراستا می‌باشند (پترسون و همکاران، ۲۰۰۴) (رومانوف و آرینو، ۲۰۰۶).

همچنین نتایج نشان داد که انجام پایان‌نامه و تألیف و ترجمه کتاب و مقاله علمی از دیگر دلایل عمده استفاده دانشجویان از پایگاه‌های پیوسته دانشگاه بوده است. این بدین معناست که به طور کلی دانشجویان با هدف انجام وظایف و فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی به استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی روی آورده‌اند. فعالیت‌های پژوهشی و در رأس آن تألیف و نگارش پایان‌نامه و مقالات علمی از مهم‌ترین مسائل مرتبط با دانشجویان در دوره‌های آموزشی سطح بالا و تحصیلات تکمیلی می‌باشد و پژوهش را از ارکان و پایه‌های اساسی توسعه علمی کشورها و جوامع مختلف به حساب آورده‌اند. دانشجویان برای انجام مسائلی از

یافته‌های بدست آمده از تحلیل واریانس نشان داده است که تفاوت معنی‌داری میان موانع و چالش‌های پیش روی دانشجویان و "سن"، "دانشکده محل تحصیل"، "مقطع تحصیلی"، "مکان استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی" و "میزان استفاده دانشجویان از پایگاه‌های" وجود نداشته (Sig بیش از ۰/۰۵) و گروه‌های مختلف تاثیر موانع و چالش‌ها را به یک میزان و بدون تفاوت ذکر کرده‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

پایگاه‌های اطلاعاتی علمی و مجلات تخصصی، از جمله مهم‌ترین مکان‌ها و منابع برای انجام جستجوی اطلاعات توسط محققان و دانشجویان رشته‌های مختلف مختلف به حساب آورده می‌شود. دانشجویان علوم پزشکی نیز از این قاعده مستثنی نیستند و برای دسترسی و دستیابی به اطلاعات مورد نظر خود به بانک‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه‌شان مراجعه می‌کنند. با توجه به گستردگی و تنوع پایگاه‌های اطلاعاتی که امروزه مورد استفاده قرار می‌گیرد، شناخت وضعیت پایگاه‌های علمی بر اساس شاخصه‌های مختلف و آگاهی از میزان استفاده، آشنایی و رضایت کاربران به ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی از این پایگاه‌ها می‌تواند برای اشتراک مناسب و نیز استفاده بهینه و مطلوب دانشجویان از منابع اطلاعاتی این پایگاه‌ها مفید واقع شود. مطالعه حاضر نیز با هدف بررسی میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران از پایگاه‌های اطلاعاتی و عوامل مرتبط با آن صورت گرفته است.

نتایج به دست آمده از مطالعه حاضر نشان داد که مهم‌ترین هدف و انگیزه دانشجویان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته "آشنایی و انجام فعالیت‌های بالینی" توسط آن‌ها بوده است. در سال‌های اخیر، فعالیت‌های بالینی و مراقبتی مبتنی بر

منتشر می‌شود و از آن جایی که مجلات این پایگاه‌ها از استانداردهای بین‌المللی مطلوب و قابل قبولی برخوردارند، غالباً مقالات و مطالعات معتبر، صحیح و دقیقی را منتشر می‌نمایند و این امر باعث می‌شود که طیف گسترده‌ای از پژوهشگران و متخصصان برای دسترسی به اطلاعات به روز و ارزشمند به استفاده از منابع این پایگاه‌ها ترغیب شوند. برخی از مطالعات پیشین از جمله سلاجقه و همکاران (۱۳۹۴) و گروت و دورچ (۲۰۰۳) نیز بر استفاده گسترده پژوهشگران و دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعات علمی معتبر از جمله وب.آو.ساینس، الزویر، اسکوپوس و ... تأکید داشته و با یافته‌های مطالعه حاضر همسو می‌باشد (سلاجقه و همکاران، ۱۳۹۴) (گروت و دورچ، ۲۰۰۳).

میزان آشنایی دانشجویان با پایگاه‌های اطلاعاتی نیز در سطح قابل قبولی گزارش شده است. یافته‌ها نشان داد که بخش قابل توجهی از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران شناخت نسبی با ده پایگاه‌های اطلاعاتی مورد بررسی داشته و کمترین میزان آشنایی آن‌ها با پایگاه BMJ و آن نیز بیش از حد متوسط (۳/۲۳) عنوان شده است. از آن جایی که شناخت و آشنایی دانشجویان و کاربران پایگاه‌های اطلاعاتی در افزایش سطح استفاده و مؤثر آن‌ها از پایگاه‌ها تأثیر گذار است، توصیه می‌شود دانشگاه علوم پزشکی مازندران و دانشکده‌های تابعه در راستای آشنا نمودن دانشجویان با پایگاه‌های اطلاعات علمی تلاش نمایند و با برگزاری دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی، شیوه استفاده مؤثر و بهینه دانشجویان از پایگاه‌ها و نیز طریقه جست‌وجو و دستیابی به اطلاعات با استفاده از مهارت‌های اطلاع‌یابی اینترنتی پایگاه‌های اطلاعات علمی را به دانشجویان انتقال دهند.

همچنین نتایج نشان داد مقالات مجلات علمی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی مورد جست‌وجو و استفاده دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران بوده است. در این رابطه می‌توان بیان داشت که انتشار نتایج و

این دست نیاز به اطلاعات علمی مرتبط دارند و پایگاه‌های اطلاعات علمی می‌تواند آخرین دست‌آوردها و نتایج به دست آمده از مطالعات مختلف در حوزه‌های گوناگون موضوعی پزشکی را از سرتاسر دنیا انعکاس داده و این امر سبب می‌شود دانشجویان با نگرش‌ها، دیدگاه‌ها و روش‌های مختلف آشنا شده و از آن‌ها به نحو شایسته و مطلوب در مطالعات خود استفاده نمایند. نتایج به دست آمده از مطالعات پیشین و مرتبط از قبیل اگل و همکاران (۲۰۱۵)، فرزانه و همکاران (۲۰۱۵) و قاضی میر سعید و همکاران (۱۳۹۵) نیز نشان داده است که پایگاه‌های اطلاعات علمی از منابع و مجازی مهم کسب اطلاعات بویژه اطلاعات سلامت بوده متخصصان، پژوهشگران و دانشجویان به طور گسترده‌ای از منابع این بانک‌های اطلاعاتی در راستای اهداف پژوهشی و آموزشی خود استفاده می‌نمایند و با یافته‌های مطالعه حاضر همسو می‌باشد (۲۱-۱۹).

نتایج همچنین نشان داد که پایگاه Web of Science و PubMed در مقایسه با سایر پایگاه‌های اطلاعاتی علمی، به طور گسترده‌تری توسط دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران مورد استفاده قرار گرفته‌اند. مؤسسه اطلاعات علمی (ISI) و پایگاه WOS از مهم‌ترین و شناخته‌شده‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی و استنادی جهان می‌باشد که طیف عظیمی از مقالات معتبر و با کیفیت بالای مجلات علمی، کنفرانس‌ها، چکیده‌ها و ... را در حوزه‌های مختلف دانش بشری پشتیبانی و نمایه می‌نمایند. پایگاه اطلاعاتی پابمد نیز یکی از خدمات کتابخانه ملی پزشکی امریکا می‌باشد. این پایگاه در برگیرنده میلیون‌ها مقاله علمی و هزاران مجله تخصصی در زمینه‌های گوناگون حوزه علوم پزشکی بوده و خدمات ارزنده رایگان مختلفی را به کاربران ارائه می‌دهد. این پایگاه‌ها به دلیل نمایه‌سازی مجلات معتبر که توسط هیأت تحریریه شناخته شده و از سرتاسر جهان تهیه و

به علاوه، نتایج به دست آمده از مطالعه نشان داد که دانشجویان از تعداد پایگاه‌های دانشگاه رضایت نسبتاً بالایی داشته‌اند. در این رابطه می‌توان چنین استنتاج نمود که بخش قابل توجهی از پایگاه‌هایی که در دانشگاه علوم پزشکی مازندران و سایر دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم و وزارت بهداشت کشورمان تهیه می‌شود، توسط متخصصان و صاحب‌نظران این حوزه انتخاب می‌شود و این امر نشان‌دهنده شناخت و آگاهی آن‌ها در زمینه پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی می‌باشد. جا دارد مسؤولان و متولیان این حوزه بالاخص مدیران کنسرسیوم محتوای ملی با ارزیابی‌های دوره‌ای از پایگاه‌های اطلاعاتی و نیازسنجی از دانشجویان و پژوهشگران دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور که از این پایگاه‌ها استفاده می‌نمایند، در خرید، اشتراک و دسترس‌پذیر ساختن پایگاه‌های رایگان و غیر رایگان اقدامات لازم را انجام دهند.

همچنین نتایج نشان داده است که دانشجویان کیفیت پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه را مطلوب و در سطح قابل قبولی بیان داشته‌اند. بسیاری از مطالعات پیشین و صورت گرفته در رابطه با پایگاه‌های اطلاعات علمی نیز نشان داده است که به طور کلی، کیفیت پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی که در کشورمان مورد استفاده قرار می‌گیرد، قابل قبول بوده و به لحاظ جامعیت، روزآمدی، رابط کاربری، امکانات و راهنمای پایگاه و مورد تایید می‌باشد (فرزانه و همکاران، ۲۰۱۵).

سهولت در استفاده از پایگاه‌های اطلاعات علمی و نیز راهنمایی و کمک کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی در تسهیل فرایند استفاده دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته دانشگاه، در وضعیت مناسبی قرار نداشته است. کتابداران و متخصصان اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌های دانشگاهی با دانش و سطح آگاهی بالای خود در حوزه بازیابی اطلاعات می‌توانند به عنوان مشاوران حرفه‌ای و اطلاعاتی عمل کرده و پل ارتباطی میان دانشجویان و پایگاه‌های اطلاعاتی باشند.

دست آوردهای دانشمندان و متخصصان در حوزه علوم پزشکی به بهترین شیوه و در کمترین زمان، از مهم‌ترین مواردی می‌باشد که می‌تواند به ارتقای سطح دانش افراد این حوزه کمک شایانی نماید. مجلات علمی محملی را برای انتشار نتایج اکتشافات و یافته‌های نوین علمی فراهم می‌آورند و با توجه به روزآمد بودن مقالات و مجلات علمی، نسبت به سایر محمل‌های اطلاعاتی از اهمیت بیشتری برخوردارند. اهمیت مجلات به حدی است که امروزه وجود مجلات تخصصی در شکل‌گیری و فعالیت‌های انجمن‌های علمی و نیز تبادل نظر محققان با یکدیگر تأثیر داشته و آن را از مهم‌ترین عواملی می‌دانند که در فرایند تولید دانش مورد استفاده قرار می‌دهند. دانشجویان این حوزه نیز می‌توانند با بهره‌گیری از مقالات و مجلات علمی، همگام با آخرین تحولات پزشکی حرکت کرده و در دستیابی به اطلاعات به روز و مثمره ثمر موفق عمل نمایند. بسیاری از مطالعات صورت گرفته از جمله ابادری و همکاران (۱۳۹۴)، و سیاح برگرد و همکاران (۱۳۹۴) بر اهمیت و نقش ویژه مجلات و مقالات علمی پایگاه‌های اطلاعات علمی تأکید داشته و با یافته‌های مطالعه حاضر که مقالات علمی را مهم‌ترین منابع اطلاعاتی پایگاه‌ها به حساب آورده است، همسو می‌باشد (ابازری و همکاران، ۱۳۹۴) (محمد اسماعیل و همکاران، ۲۰۱۴) (سیاح برگرد و همکاران، ۱۳۹۴).

پایان‌نامه‌ها نیز از دیگر منابع مهم اطلاعاتی مورد استفاده توسط دانشجویان در استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی پیوسته دانشگاه بوده است. بخش قابل توجهی از دانشجویان به طور معنی‌داری از پایگاه پروکوئست برای دریافت منابع پایان‌نامه‌ای استفاده نموده‌اند و این امر نشان می‌دهد که دانشجویان شناخت کافی نسبت به پایان‌نامه‌ها به عنوان یک منبع مهم اطلاعاتی داشته‌اند.

است که آشنایی با زبان منابع اطلاعاتی در اطلاع‌یابی و استفاده از آن منابع تأثیر به‌سزایی دارد (ریاحی، ۱۳۹). نتایج به دست آمده از مطالعات خلیلی (۲۰۱۴) و حریری (۲۰۱۲) نیز بر عدم استفاده بهینه و مطلوب از پایگاه‌های اطلاعاتی توسط دانشجویان و کاربران به دلیل پایین بودن سطح آشنایی و توانایی آن‌ها با زبان انگلیسی تأکید داشته و با یافته‌های مطالعه حاضر همسو می‌باشد.

مشکلات سایت دانشکده و عدم اتصال دانشجویان به پایگاه‌های اطلاعاتی از محیط خارج از دانشگاه از دیگر موانع و چالش‌هایی بوده است که دانشجویان در راستای استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی بدان اشاره داشته‌اند. در این زمینه جا دارد مسؤولان و مدیران بخش فناوری اطلاعات دانشگاه با برنامه‌ریزی دقیق و با استفاده از راهبردهای مناسب و کاربردی، در جهت تقویت زیرساخت‌های فناورانه دانشگاه اقدامات لازم را فراهم آورند و شرایط را برای دسترسی دانشجویان به پایگاه‌های اطلاعاتی در محیط غیر دانشگاه فراهم و تسهیل نمایند.

در پایان می‌توان چنین جمع‌بندی نمود که به طور کلی، میزان استفاده، آشنایی و رضایت دانشجویان از پایگاه‌های اطلاعاتی دانشگاه در سطح قابل قبولی قرار داشته است. پایگاه‌های اطلاعاتی از مهم‌ترین منابع مجاری دسترسی جامعه علمی و دانشگاهی به منابع تخصصی بوده و سهم زیادی در ارتقاء و توسعه سطح علمی و آگاهی دانشجویان و نیز پیشبرد اهداف آموزشی و پژوهشی آن‌ها داشته است. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری دانشگاه علوم پزشکی مازندران و همچنین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خرید، به اشتراک‌گذاری و دسترسی‌پذیر ساختن پایگاه‌های اطلاعاتی علمی پیوسته در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی و نیز از میان برداشتن موانع و مشکلات دانشجویان در دسترسی به این پایگاه‌ها می‌تواند دست‌آوردهای مثبت و مطلوبی را در

کتابداران می‌توانند استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی را به کاربران و دانشجویان آموزش داده و با انتقال توانایی‌های مرتبط با مهارت‌های اطلاع‌یابی و جستجوی اطلاعات از قبیل "چگونگی استفاده از عملگرها"، "چگونگی استفاده از چکیده و نمایه‌نامه‌ها"، "چگونگی استفاده از راهبردها و عبارت جستجو"، "آشنایی و نحوه کار و استفاده از پایگاه‌های تخصصی حوزه پزشکی"، و ... بسیاری از عوامل دیگر، در دسترسی و دستیابی دانشجویان به اطلاعات مورد نیازشان در پایگاه‌های اطلاعات علمی تأثیر گذار باشند. متخصصان اطلاع‌رسانی می‌توانند امکانات جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی را به دانشجویان آموزش داده و راهنمایی‌های پایگاه‌های اطلاعاتی را برای آن‌ها تشریح نمایند. مطالعات پیشین صورت گرفته در این زمینه نشان داده است که کتابداران نقش برجسته و غیر قابل انکاری در دسترس‌پذیر نمودن اطلاعات علمی برای دانشجویان و کاربران داشته‌اند و برخلاف یافته‌های مطالعه حاضر، نتایج مطالعات دادزی (۲۰۰۲) و تاناکوویچ (۲۰۱۷) بر تمایل دانشجویان به یاری گرفتن از کتابداران در جستجوی اطلاعات اینترنتی اشاره داشته است.

نتایج نشان داد که دانش پایین و یا عدم آشنایی دانشجویان با زبان انگلیسی به عنوان مهم‌ترین چالش پیش روی استفاده از منابع اطلاعاتی پایگاه‌های پیوسته دانشگاه عنوان شده است. در این رابطه نیز می‌توان اشاره کرد که در عصر حاضر و در دنیای کنونی، بخش قابل توجهی از تولیدات علمی بین‌المللی به زبان انگلیسی تهیه و منتشر می‌شود و زبان انگلیسی را باید زبان علم دنیای امروزی دانست. از آن جایی که اغلب پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر به زبان انگلیسی تهیه و تولید می‌شوند، تسلط کاربران و دانشجویان به زبان می‌تواند منجر به شناسایی منابع علمی معتبر از طریق فرایند جستجوی دقیق شود. مطالعات صورت گرفته در این زمینه نیز نشان داده

of Library and Information Science; 12(3): 43-64. [In Persian

]

Falagas ME, Pitsouni EI, Malietzis GA, et al 2008, Comparison of PubMed, Scopus, web of science, and Google scholar: strengths and weaknesses. The FASEB journal. Feb 1; 22(2):338-42.

Farzaneh E, Amani F, Tafaraji R, Aghayi M H 2015, Awareness of Ardabil Medical Students in the Use of Electronic Information Resources. Research in Medical Education; 7 (2):61-68[In Persian]

Hariri N, Fazli F 2012, A study on the usage of electronic journals, databases and Alert services by faculty members of Shahid Beheshti University of Medical Sciences. Journal of Epistemology; 5(16): 49-60 In Persian]

Hayati Z, Joukar T 2013, The Familiarity of Graduate Students in Shiraz University with EBSCO, ProQuest, ScienceDirect, and Elsevier Full-Text Databases and Their Usage of These Databases. NASTINFO; 24(1): 118-135. [In Persian]

Ghazi mirsaeed J, Yousefianzadeh O, Maleki F, et al 2016, The Use of Open Access Resources by Post-graduate Students in School of Allied Health of Tehran University of Medical Science In 2015. Jha; 19 (66) :81-90 [In Persian]

]

Groote S, Dorsch J 2003, Measuring use patterns of Online Journals and Databases. Journal of Med Libr Assos; 91(2): 231-241.

Khalili M, Matlabi D 2014, Online Services at the Urumia University of Medical Sciences: a use and user study. NASTINFO; 24(4): 24-40. [In Persian]

Majid S, Tee Tan A 2002, Usage of information resources by computer engineering students: a case study of Nanyang Technological University, Singapore. *Online Information Review*. Oct 1;26(5):318-25.

زمینه‌های مختلف علمی برای دانشگاه و دانشجویان آن به همراه داشته و توسعه پیشرفت علمی، بهداشتی و به طور کلی ارتقای نظام سلامت جامعه را به ارمغان آورد.

References:

Abazari Z, Riahi A, Sohbatihha F, Siamian H, et al 2015, A Comparative Study of Medical Journals and Articles Growth in Eastern Mediterranean Regional Office Member Countries. Payavard; 9 (3):235-248. [In Persian]

Alijani R, Dehghani L 2006, Historical overview of emergence and development of online retrieval. " Journal of Information processing and Management; 21(4): 65- 79.

Atashkar M, Alipour Hafezi M, Norouzi Y 2014, Identification of Tehran University graduate student familiarity with Google Scholar Database. *Journal of Information System and Services*; 3(1,2): 61-78. [In Persian]

Azami M, Fatahi R 2010, Database Graphic User Interface correspondence with Ellis Information Seeking behavior Model. *Journal of Information Processing and Management*; 25 (2):247-264] In Persian]

Dadzie PS 2005, Electronic resources: access and usage at Ashesi University College. *Campus-Wide Information Systems*; 22(5):290-7.

Egle JP, Smeenge DM, Kassem KM, et al 2015, The Internet School of Medicine: use of electronic resources by medical trainees and the reliability of those resources. *Journal of surgical education*.;72(2):316-20.

Entezarian N, Fattahi R 2009, An investigation extent and factors influencing the users' perception of database interface based on Nielsen model. *Quarterly Journal*

- Sadeghi H, Okhovati M 2014, Recall and Precision of Iranmedex, Magiran and SID (Scientific Information Database) databases for retrieval of scholarly information in the Field of Pharmacy Health Inf Manage; 11(3):442. [In Persian]
- Saeidi M, Jafari F, Yaghmaei F, et al 2014, Imanzad Knowledge, skills, access and usage status of computers, internet and databases in nursing students and some of the related factors. *Advances in Nursing & Midwifery*;23(83): 51-58.
- Salajeghe M, Osareh F, Momenabadi M 2016, Online databases in Kerman University of Medical Sciences and meeting students' information needs. *Journal of Epistemology*; 8(31): 59-72. [In Persian]
- Sayad Bergerd M, Ziaee S, Aghazadeh E, et al 2015, A survey on usage of Central Library databases by faculty members and students at Ahvaz Jundishapur University of medical sciences in 2014-2015. [Educational Development of Jundishapur](#). 2015; 6(2): 176-184. [In Persian]
- Shahbazi M, Shahini S 2016, Study of the the efficacy Magiran, Noormags and SID database in retrieval and relevance of Information Science and Knowledge subject by free keywords and Compare them in terms of the use of controlled keywords. *Journal of Information Processing and Management*. 2016; 31 (2) :431-454 [In Persian]
- Tanacković SF, Ivanovic MD, Cupar D 2017, Scholarly electronic databases and library & information sciences students in Croatia: motivations, uses and barriers. *Information Research*. 2017 Mar 1; 22(1).
- Mohajeri F, Alijanpour Kasgari M. A 2010, survey of students' familiarity and use of online databases in Babol University of Medical Sciences. *Journal of Epistemology*; 3(8): 83-96. [In Persian]
- Mohammad Esmail S, Riahi A, Sohbatih F, Qualitative and quantitative evaluation of iranian journals in Scopus database during 2000-2012. *CJS*. 2014; 1 (1) :33-39 [In Persian]
- Mojiri Sh, Rakhsh F, Rahimi AR 2012, Evaluating Features of Search in Online Databases of Isfahan University of Medical Sciences Central Library Website according to International Criteria. *Healt Information Management*; 9(2):215- 223. [In Persian]
- Naushad Ali PM, Nisha F 2011, *Use of e-journals among research scholars at Central Science Library, University of Delhi*. Collection Building. Jan 18;30(1):53-60.
- Peterson MW, Rowat J, Kreiter C, et al 2004, Medical students' use of information resources: Is the digital age dawning?. *Academic medicine*;79(1):89-95.
- Rahmani M, Hajizaynolabedini M 2015, Measurement and Assessment of environmental and occupational health the Academic libraries in Tehran. *Journal of Information System and Services*; 7(4): 63-74.
- Riahi A, Hariri N, Nooshinfard F 2016, Study of health Information needs and barriers to access among afghan and iraqi immigrants in Iran. *JNKUMS*; 7 (3) :597-610 [In Persian]
- Romanov K, Aarnio M 2006, A survey of the use of electronic scientific information resources among medical and dental students. *BMC Medical Education*; 6(1):28.

Study on Using, Awareness and Satisfaction rate of Scientific Database and related factors by students at Mazandaran University of Medical Science

¹: Aref Riahi*: M.A. in Library and Information Science, Tehran University, Tehran, Iran.

²: Ali Asghar Razavi: Faculty member, Department of Library and Information Science, Babol Branch- Islamic Azad University, Babol, Iran.

³Ali Mohammad Ramzanpour: Ph.D Student, Department of Library and Information Science, Babol Branch- Islamic Azad University, Babol, Iran.

Abstract :Scientific Databases are the most important authentic information resources in Academic community, and it can play determinative role in different aims and goals of student. Hence, this study aimed to determine the rate of using, awareness and satisfaction of scientific database among student of Mazandaran University of Medical Science. This Applied -Survey study was performed during 2016-2017 educational period. -The researcher-made questionnaire according to review the internal and external resources about the subject (in 6sections) was utilized and its reliability and validity were approved. Then, it was distributed among 238 Students of Mazandaran Medical Science University (Master, PhD, Doctors and Medical residents). To analyze data, Descriptive Statistics, Statistical Test and SPSS 16 were used. According to findings, most student employed Scientific Database because of Clinical Activities (average of 4.27). Also results indicated that most familiarity rate of students with Database were ISI (average of 4.43), and they used PubMed more than other Database (4.30). The highest satisfaction rate of database was ISI (4.28), although "Unfamiliarity with the English language was mentioned as the most barrier related to the Use of Scientific Database. In conclusion, Rate of Using, Awareness and Satisfaction of Scientific Database among student of Mazandaran Medical Science University were more than average and nearly high level. By planning suitable policies and also removing barriers and challenges, administrators can provide better conditions for students using scientific database and create cause of Scientific and professional developments.

Keywords: Information Resource, Online Database, Scientific Database, Student, Medical Science University, Mazandaran.

*Corresponding author: Master of Library and Information Science, Tehran University, Tehran, Iran.

Email: ariahi1986@gmail.com